

JOEEP

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeeep>

Araştırma Makalesi • Research Article

Azil Sürecinde Trump'ın OPEC Üzerindeki Etki Gücünün Değerlendirilmesi

During the Impeachment Process, the Evaluation of the Decrease of the Influence of Trump's Power On OPEC

Bülend Aydın Ertekin^{a*}

^a Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, Basın ve Yayın Bölümü, Eskişehir, Türkiye.
ORCID: 0000-0002-7578-0879

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 20 Nisan 2020
Düzeltilme tarihi: 14 Mayıs 2020
Kabul tarihi: 18 Mayıs 2020

Anahtar Kelimeler:

OPEC
Petrol fiyatları
Ticaret savaşı

ARTICLE INFO

Article history:

Received: April 20, 2020
Received in revised form: May 14, 2020
Accepted: May 18, 2020

Keywords:

OPEC
Oil Prices
Trade War

ÖZ

ABD Kongresi'ndeki azil sürecinden önce, Trump'ın sosyal medya üzerinden yaptığı gayri resmî açıklamaları petrol piyasalarını etkilemiş ve Trump'ın petrol fiyatlarının daha düşük olmasına yönelik çağrılarına OPEC olumlu tepkiler vermiştir. Ancak gelişmeler Trump'ın OPEC kararları üzerindeki etki gücünün azalması yönündedir. Bu dönemde, OPEC'in Trump'tan bağımsız olarak 6 Aralık 2019 Viyana toplantısında Rusya ile ortak hareket etmesi ve petrol üretiminin azaltılması yönünde karar alması buna örnek teşkil etmektedir. Bu çalışma, Trump'ın azil sürecinde OPEC kararları üzerindeki etki gücünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla Trump'ın azil sürecinin ABD Kongresi'nde gündem olduğu dönem için çalışmanın varsayımlarını destekleyen verilere ve analizlere yer verilmiştir. Çalışmanın sonucunda, OPEC üyesi ülkelerin petrol konusunda ABD ile olan derin ikili iş birliklerine rağmen kendi ulusal çıkarlarını korumaya yönelik olarak Trump'ın başkan seçildiği ilk yıllardan farklı olarak Trump'ın müdahalesinden uzak ve daha bağımsız kararlar almaya başladığı bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu durumun, devam edip etmeyeceğini ise zaman gösterecektir.

ABSTRACT

Prior to the impeachment process in the US Congress, Trump's informal statements on social media affected the oil markets, and OPEC responded positively to Trump's appeals and propositions for lower oil prices. However, developments indicate that Trump's influence on OPEC decisions has diminished during the dismissal process. In this period, OPEC's joint action with Russia at the December 6, 2019, Vienna meeting independently of Trump and the decision to reduce oil production are examples. This study aims to evaluate the power of influence on OPEC decisions in Trump's dismissal process. For this purpose, data and analysis supporting the assumptions of the study were included for the period when Trump's dismissal process was on the agenda of the US Congress. As a result of the study, it seems that OPEC member countries have started to make more independent decisions that are far from Trump's intervention, in contrast to the first years when Trump was elected president, in order to protect their national interests despite the deep bilateral cooperation with the USA. The time will show whether this situation will continue or not.

1. Giriş

Amerika Birleşik Devletleri Kongre tarihinin dördüncü azil davasında, Donald John Trump 5 Şubat 2020 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Senatosu'nda yapılan oylamada “görevi kötüye kullanma” suçlamasında 52'ye karşı 48 ve “kongreyi engellemek” suçlamasında ise 53'e karşı 47 oy ile

aklandı. Trump hakkında Temsilciler Meclisi'nin 24 Eylül 2019'da başlattığı ve 18 Aralık 2019 tarihinde hakkında başkanlık makamından azledilmesine ilişkin oylamada 197'ye 230 evet oyu ile suçlu bulunmuştu. Bu hükmün kesinleşmesi için, Temsilciler Meclisi kararının Senato'da oylanması gerekiyordu. Trump'ın başkanlık görevine geldiği 20 Ocak 2017 tarihinden beri kendisini en çok baskı altında hissettiği dönem Eylül 2019-Şubat 2020 arası

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: baertekin@anadolu.edu.tr

olmuştur.

Bu ara dönemin dışında, Twitter üzerinden sosyal medyada kişisel imaj, reklam, propaganda, algı iletişimi ve diplomasisini çok sıkı bir şekilde kullanan Trump'ın, özellikle azil sürecinin resmîlik kazandığı 2019 Eylül'üne kadar uluslararası piyasaları etkileyecek düzey ve kapasitedeki kişisel demeçleri, açıklamaları ve resmî kararları etkili olmuştur. Bununla beraber Trump, hakkında azil davası sürdüğü dönemde dahi iç politikada enstrüman olarak kullandığı gerek Çin'e ve İran'a karşı sürdürdüğü çatışmacı gerekse İsrail'i her adımda destekleyici dış politika söylevlerine ve siyasi manevralarına devam etmiştir.

Trump, başkanlık görevine geldiği günden beri yayınladığı demeçleri, konuşmaları ve kararlarıyla uluslararası piyasalar üzerinde baskı kurarak gerçekleştirdiği girişimlerini Amerikan milli çıkarları adına yaptığını açıkça belirtmiştir. Bu açıdan Trump, uyguladığı kararlarını hem uluslararası kamuoyundan hem de Amerikan kamuoyundan saklamadan sosyal medya üzerinden ve resmî veya gayri resmî basın demeçleriyle doğrudan kamu bilgisine dayalı olarak yapmıştır. Trump'ın ABD adına aldığı kararlar, attığı adımlar ve bu adımlara yönelik tasarımların uluslararası boyuttaki etkileri makro düzeyde ve küresel olmuştur. Uluslararası piyasalar bir anda Meksika dalgaları gibi Domino etkisi yaratarak birbirlerini etkilemiş ve bu durum, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri etkilediği gibi gelişmiş ülkelere bile finansal ve ticari açılardan olumsuz etkilerde bulunmuştur. Bunun en somut diğer bir örneğini de ayrı bir çalışma konusu olan Çin ticaret savaşı oluşturmaktadır.

Trump azil sürecinden siyasi olarak aklanmadan önce, kendisini Amerika Birleşik Devletleri, yargısı, yasaması ve medyası tarafından baskı altında hissetmediği ve başkanlık gücünü Amerikan kamu diplomasisinin dışında kişiselleştirmiştir. "Kişisel başkan gücü", "devletten üstün lider" imajı Amerikan iç siyasetinde de eleştirilmiştir.

Bu çalışma, Trump'ın azil sürecinden önce ve azil süreci döneminde petrol fiyatlarını baskılamasını ve etkilemesini sorgulamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, bir taraftan Trump'ın petrol fiyatlarına yönelik diplomasisi ele alınırken ve uluslararası piyasalarda yarattığı çelişiklere vurgu yapılırken, diğer taraftan, Trump'ın kişisel olarak petrol ihraç eden ülkeler ile arasındaki çatışmanın altı çizilmektedir.

Çalışmanın metodolojisi olarak literatür taramasına başvurulmuş, Trump, OPEC ve petrol ihraç eden ülkelere ait uluslararası haberlerin taraması ve analizi yapılmış, gündeme paralel olarak ilgili dönemlere ilişkin petrol fiyatları verileri fiyatlardaki eğilimi de gösterecek şekilde tablolandırılmıştır. Haber taramalarında azil sürecinden önceki dönem, azil süreci dönemi, Trump'ın azil davasından aklandığı 5 Şubat 2020 ve ayrıca OPEC üyelerinin Trump'tan bağımsız karar alıcı olarak davrandıkları 6 Aralık

2019 OPEC Viyana toplantısı araştırmanın odak noktalarını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, Nisan 2018-Nisan 2019, Ocak 2018-Haziran 2019, Temmuz 2019-Aralık 2019 fiyat endeksleri, ABD'nin yumuşak güç ve ABD liderine olan imajın değerlendirilmesine ilişkin Soft 30 İndeksleri ve Gallup raporları literatür ve haber kaynaklarının dışında ayrıca incelenmiştir.

Bu çalışma, Trump'ın azil davasından aklandığı 5 Şubat 2020 tarihine kadar olan dönem ile sınırlıdır. 5 Şubat 2020 sonrası dönemde uluslararası piyasalarda meydana gelen değişimler farklı bir inceleme gerektirdiğinden çalışmada ele alınmamıştır. Bu çalışmada Trump'ın OPEC üzerindeki etki gücü sadece azil dönemi ile sınırlandırılmıştır. Çalışma kapsamında ele alınan temel hipotez, Trump'ın OPEC üzerindeki etki gücünün azil sürecinden önceki dönemlere göre göreceli olarak zayıf kaldığıdır. Azil süresi öncesi ve azil süreci boyunca Trump'ın temel hedefi petrol fiyatlarının hep düşük tutulması yönünde olmuştur. Trump'ın düşük fiyatlı bir petrol politikasını uygulamasının istemesinin amacı, öncelikli olarak ABD dış politikasına karşı alternatif direnç göstermeye çalışan İran ve özellikle Rusya'nın daha az petrol geliri elde edecek olmasıdır.

Trump'ın azil dönemi ve öncesindeki temel stratejisi olan petrol üretiminin artırılması ve petrol fiyatlarının düşürülmesi politikasında Çin, Rusya ve İran gibi petrol ihraç eden bir ülke olmadığından Trump için farklı bir konumda yer almaktadır. Petrol fiyatlarının ve dolayısıyla maliyetlerin düşmesi ile ABD Çin'den yaptığı ithalattan kazançlı çıkmaktadır.

ABD'den çok Trump'ın ABD çıkarları açısından bir küresel rakip olarak değerlendirerek ticaret savaşı açtığı Çin, büyük oranda petrol ithalatçısıdır. Çin için düşük fiyatlı petrol alımı büyük bir avantaj olarak gözükmektedir. Çin'in düşük fiyatlardan satın alacağı petrol nedeniyle dünyaya ihraç edeceği petrol türevli ürünlerin maliyetleri düşmektedir. Böylece, Çin'den petrol bazı ürünleri satın alan ABD, dolar bazında daha az maliyetli ithalat yapmış olmaktadır. Bununla beraber, Trump'ın azil dönemi öncesi ve azil dönemi dikkate alındığında, ABD ve Çin arasında yarım trilyon dolarlık bir alışveriş olduğu (Blazyte, 2020), birçok ABD menşeli çokuluslu şirketin Çin'de yatırım yapıp faaliyet gösterdiği unutulmamalıdır.¹ Aynı zamanda, düşük petrol fiyatları rakipleri arasında yer alan Çin'in avantajına olduğu kadar dünyanın en büyük ithalatçı ülkesi olan ABD için de genel olarak taşımacılık maliyetlerinin düşmesi anlamına gelmektedir.

2. Trump'ın Petrol Fiyatlarını Baskılama Stratejisinin Genel Değerlendirmesi

Trump'ın petrol fiyatlarının "çok yüksek ve çok pahalı" olduğuna dair sürekli ancak periyodik olarak yaptığı açıklamalar hem ABD çıkarları hem de petrol ithal eden ülkeler açısından olumlu görülebilir. Bununla beraber, petrol fiyatlarının düşmesi petrole endeksli Brent ham petrol fiyatlarının düşmesine etki ettiği gibi, normal şartlar içinde

hareket eden dünya piyasa tepkilerinde brent ham petrol fiyatları da altın fiyatlarının düşmesini tetiklemektedir. Bu durum özellikle ülkelerin sahip oldukları toplam altın rezerv değerinde düşmeye neden olurken, ekonomisi çok güçlü olmayan ve ithalatları ihracatlarından fazla olan ülkelerde Amerikan doları, Euro, sterlin ve İsviçre frangı gibi uluslararası para birimlerinin değer kazanması yönünde de bir eğilim yaratabilmektedir.

Bu dalgalanmaların ulusal bazda da olumsuz etkileri olabilmektedir. Doğal olarak, petrol fiyatları OPEC kararları sonrasında uluslararası piyasalarda düşse ve dolar bazında daha ucuz alınması söz konusu olsa da konvertibilitede değer kaybeden ulusal para birimi karşılığında dolar değeri ile iç piyasalarda ulusal para birimi karşılığı enflasyonlu fiyattan satışı iç piyasaların olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir.

Petrol denildiğinde sadece akaryakıt ürünleri değil aynı zamanda petrol tabanlı ara ve tam mamul ürünlerin de piyasadaki satışları dikkate alınmak zorundadır.

Bununla birlikte, azil döneminden önceki süreçte Trump'ın petrol fiyatlarına yönelik uyguladığı baskı politikası, finans piyasaları güçlü olan ve Amerikan doları gibi güçlü para birimleri karşısında değer kaybetmeyen petrol ithal eden ülkeler açısından bir avantaj gibi gözükürken, özellikle yüksek petrol fiyatları ile petrol satışları üzerinden daha fazla kâr elde eden OPEC üyesi Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Katar, Irak, Libya, İran ve Venezuela gibi ülkelerin ve OPEC üyesi olmayan Rusya Federasyonu'nun² periyodik olarak daha az milli gelir elde etmelerine neden olmaktadır. Bu ikilem içinde, Trump'ın bu temel hedefi ile petrol ihraç eden ülkelerin fiyat düzenleme çıkarları bir çatışma içinde bulunmaktadır. İşte bu nedenle, 6 Aralık 2019 OPEC ve OPEC üyesi olmayan Ülkelerin Viyana toplantısında Suudi Arabistan ve Rusya'nın ortak kararları petrol fiyatlarının yükseltme gayesi olarak görülmüştür (Krauss, 2019).

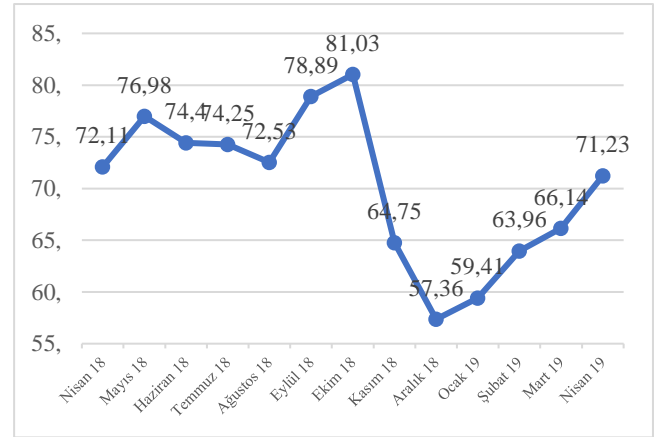
Trump'ın petrol fiyatlarının düşük olmasını istemesinin temel nedeni doğal olarak, Trump'ın ABD ulusal ticaretini canlandırmak istemesidir. ABD için petrol ithalatı ve iç piyasadaki satışı Amerikan doları bazında olduğu için negatif etki oranı oldukça düşük bulunmaktadır. ABD piyasalarındaki şirketler açısından da hem fiyatı daha düşük olan akaryakıtın daha fazla kullanılması ile tüketim ve satış oranının yükselmesi (sürümden kazanılma) hem de daha ucuza mal edilen ara ve tam mamul ürünlerin dışarıdan ithal edilen ürünler karşısında rekabet gücünün artması sağlanarak Amerikan şirketlerinin ve Amerikan piyasalarının canlanması hedeflenmektedir. Ancak bu durum, milli gelirleri petrol satışına dayalı ülkeler için hem fazla petrol ürettikleri için rezerv kaybı hem de ucuz petrol sattıkları için daha az gelir elde edilmesi anlamına gelmektedir. Doğal olarak, bu süreç temelde Trump'ın istediği ABD çıkarları ile petrol ihraç eden ülkelerin çıkarları iceberg'in görünür kısmında çelişkili bir sonuç ortaya koymaktadır. Bununla beraber, iceberg'in görünmeyen kısmında ise ABD ve diğer

petrol ihraç eden ülkelerin ikili ilişkileri de bu çelişkiye rağmen karşılıklı çıkarlar etkileşimi içinde sürmektedir.

3. Azil Sürecinden Önce Trump'ın Petrol Fiyatlarını Baskılama Stratejisi

Trump'ın OPEC üzerindeki baskısı ve petrol fiyatlarını daha aşağıya çekmeye yönelik uluslararası baskısı Trump'ın ABD başkanı olması ile başlamıştır. Bu baskılar neticesinde, Suudi Arabistan başta olmak üzere petrol ihraç eden ülkelerin petrol üretimlerini azaltmaları ile petrol fiyatlarında artış gözlenirken, yine aynı şekilde petrol üretimlerinin artırılmasıyla birlikte, fiyatlarda nispi düşüşler görülmüştür. Şekil 1. ve Tablo 1. Nisan 2018 ve Nisan 2019 dönemindeki bu fiyat iniş ve çıkışlarını göstermektedir.

Şekil 1. Nisan 2018-Nisan 2019 Brent Ham Petrol Fiyatları (Varil fiyatı ABD doları)

Kaynak: (Statista, 2019) "Average monthly Brent crude oil price from April 2018 to April 2019 (in U.S. dollars per barrel)", <https://www.statista.com/statistics/262861/uk-brent-crude-oil-monthly-price-development/> adresinden 11 Mayıs 2019'da alınmıştır.

Tablo 1.'deki verilere göre, Ocak 2018'de 68,85 ABD doları olan ham petrol fiyatı, Ekim 2018'de 79,58 ABD doları ile en yüksek seviyesine ulaşmış ve Ocak 2019'da tekrardan 3,07 ABD doları değer kazanarak 61,81 ABD doları seviyesine çıkmıştır.

Tablo 1. Ocak 2018- Haziran 2019 OPEC Ham Petrol Fiyatları (Aylık Ortalama)

Tarih	Fiyat \$	Fiyat €
Haziran 2019	61,81\$	55,26€
Mayıs 2019	69,97\$	62,56€
Nisan 2019	70,73\$	62,94€
Mart 2019	66,37\$	58,72€
Şubat 2019	63,82\$	56,22€
Ocak 2019	58,74\$	51,45€
Aralık 2018	56,94\$	50,02€
Kasım 2018	65,33\$	57,47€
Ekim 2018	79,58\$	69,30€
Eylül 2018	77,18\$	66,20€
Ağustos 2018	72,28\$	62,59€
Temmuz 2018	73,25\$	62,68€
Haziran 2018	73,00\$	62,51€
Mayıs 2018	74,12\$	62,75€
Nisan 2018	68,30\$	55,64€
Mart 2018	63,65\$	51,60€
Şubat 2018	63,46\$	51,39€
Ocak 2018	66,85\$	54,80€

Kaynak: Countryeconomy.com (2019)"OPEC Reference Basket (ORB) US Dollars per Barrel", <https://countryeconomy.com/raw-materials/opec?year=2019> adresinden 1 Temmuz 2019'da alınmıştır.

Trump bu baskılama stratejisi ile petrol ihraç eden ülkeler arasında özellikle hasım olarak gördüğü İran'ı ve rakip olarak gördüğü Rusya'yı bölgesel ve uluslararası konularda dengelemeye veya sınırlandırmaya itmeye ve bu ülkelerin ekonomik büyümelerini kontrol altına almaya çalışmıştır. Bu davranışının etkisini diğer taraftan "de jure" ittifak içinde olduğu Körfez ülkeleri üzerinde de yoğun bir şekilde hissettirerek, bu ülkelerin ABD stratejilerine bağlılıklarını ve bağımlılıklarını sürdürme çabalarını etkilemiştir.

Örneğin, Trump'ın 5 Aralık 2018 tarihinde Twitter üzerinden yayınladığı tweet Trump'ın bizzat yüksek petrol fiyatlarına karşı olduğunu belgelemektedir. Trump bu tweetinde³; "Umarım OPEC petrol akışlarını kısıtlı değil olduğu gibi tutacaktır. Dünya daha yüksek petrol fiyatlarını görmek istemiyor veya buna ihtiyaç duymuyor!" (Trump, 2018) şeklindeki ifadesi ile OPEC üyelerinin üretimlerini kısımlardan petrol fiyatlarında indirime gitmesini istemiştir. Bilindiği üzere, pratikte üretim kısıntısına gidildiğinde, petrol fiyatlarının artış gösterme eğilimi hiç de Trump'ın ABD çıkarları açısından istediği bir durum olmamıştır. Ancak Trump, Aralık 2019'da farklı bir ivme kazanan azil gündemi öncesi dönem haricindeki zaman dilimi içinde, Çin ile ticaret savaşı ve uluslararası petrol fiyatlarının yüksekliğine ilişkin stratejik gündem değiştirme stratejilerini büyük bir rahatlıkla ve esneklikle uygulayabilmiştir. Trump, OPEC'e karşı politikasından ödün vermeden OPEC üyesi ülkeler üzerinde baskı kurmuş ve bu baskılarını artırma konusunda da uzun süre ısrarcı olmuştur.

Trump bu savaşında, başkanlık makamının tüm gücünü kullanmıştır. ABD başkanı Trump, kendi sözlerinin ve sosyal medya demeçlerinin etkili olduğunu kanıtlamak için aldığı radikal askeri kararlarıyla uluslararası tansiyonu arttırmaktan ayrıca çekinmemiştir. Trump'ın bu stratejileri özellikle Orta-Doğu bölge tansiyonunu artırıcı olsa da Körfez ülkeleri Trump'ın başkanlığındaki ABD politikalarından vazgeçmek yerine aksine ABD ile ikili ilişkilerini daha da arttırarak ABD kaynaklı yatırım ve satın alma taleplerini sürdürmüşlerdir.

Cunningham'ın bu çerçevede yaptığı "Trump'ın Tehlikeli Petrol Fiyatı Oyunu" başlıklı analizinde ileri sürdüğü görüşe göre, uluslararası piyasalar Trump'ın açıklamaları sonucu Mayıs 2019 döneminde olumsuz tepki vermiştir. (Cunningham, 2019) Mayıs 2019'un ilk haftasına ilişkin kriz analizini yapan Cunningham göre, petrol fiyatlarının düşmesinde Trump'ın neden olduğu ticaret savaşının etkisi vardır. Trump'ın ticaret savaşı ile aldığı karar, petrol fiyatlarının düşmesine etki yaparken, yine aynı Trump'ın İran ile istenmeyen bir çatışma riskinin tetikleyecek olan Amerikan donanmasına ait savaş gemilerini Orta-Doğu'ya göndermesi kararı, petrol piyasası üzerinde tahterevallı etkisi yaratmıştır. (Cunningham, 2019)

4. Petrol Fiyatları ve OPEC'in Çıkarlarının Sorgulanması

ABD ile ikili ilişkileri çok sıkı ve kuvvetli olan ülkelerin Trump'ın ürettiği diplomasiyle doğrudan çatışma içinde olduğu çok açığa çıkmasa da petrolün belirli bir fiyatın altında olması OPEC üyeleri arasında Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkelerinin ülke gelirlerini azaltması nedeniyle ülke çıkarları ile uyuşmamaktadır. Bu ikileme rağmen, Suudi Arabistan Enerji bakanı prens Abdulaziz bin Salman 6 Aralık 2019 tarihinde Viyana'da gerçekleştirilen VII. OPEC ve OPEC Üyesi Olmayan Ülkelerin Bakanlar" toplantısında CNBC'ye verdiği röportajda, "Trump ne isterse onu söyleme hakkı vardır" (CNBC, 2019) diyerek Trump'a verilen Suudi Arabistan desteğini kamu diplomasisi yoluyla açıkça beyan etmiştir.⁴

Burada şüphesiz, Suudi Arabistan başta olmak üzere diğer petrol ihraç eden Körfez ülkelerinin İran'a ve iç dinamiklerindeki olası çatışmalara karşı kendi siyasi rejimlerini korumak amacıyla ABD güvencesinde olma zorunluluğu açıkça görülmektedir.

Viyana toplantısı öncesi, G-20 Osaka Zirvesinde⁵ ve BRICS toplantısında⁶ Putin, Suudi Arabistan ve OPEC ile yapıcı diyalogları olduğunu ve uyumlu çalışacaklarını petrol üretimi kısıtlamasını onayladıklarını belirtmiştir (Russia and Saudi Arabia agree to extend deal with Opec to curb oil output, 2019); (Golubkova & Lawler, 2019); (Reuters, 2019). Bu kısıtlama, ilk etapta günde 500 bin varil olup, 2020 itibarıyla kademeli kesintiler ile günde 1,2 milyon varil petrol üretimi kısıntısı yapılmasına karar verilmiştir (Hodari, Faucon, & Summer, 2019); (Summer, Faucon, & Hodari, 2019).

Rusya'nın Suudi Arabistan ve dolayısıyla OPEC ile yakın ilişki kurması ise ABD cephesinde tedirginlik yaratmıştır (Reed, 2019). Diğer tedirginlik yaratan davranış ise ABD'nin yakın müttefiki olan ve Trump'ın taleplerine uyumlu yaklaşan Suudi Arabistan cephesinden gelmektedir. Suudi Arabistan OPEC'in (OPEC, 2019) petrol üretiminin azaltılması konusunda öncü rol oynamıştır (El Gamal, Lawler, & Astakhova, 2019); (Opec and allies agree to deepest oil output cuts in a decade, 2019). Suudi Arabistan'ın Rusya ile petrol üretimini azaltma ve dolayısıyla petrol fiyatlarını kademeli olarak arttırma yönündeki eğilimleri ile şu an "bookrunner" şirketlere göre değeri 1,7 trilyon Amerikan doları olan (OPEC, 2019) ARAMCO⁷ petrol şirket hisselerinin⁸ daha fazla değer kazanacağına ilişkin pozitif tahminlerin yapılması da Trump'ın beklentilerinin aksine Suudi çıkarlarının bölgedeki önemini göstermektedir.

Ancak, Suudi Arabistan'ın nüfusunu hem bölgede diğer Körfez ülkeleri üzerinde daha etkin kılabilmesi ve hem de 1979 yılından beri hasmı İran'a karşı kendisini koruyabilmesi için bir taraftan ABD korumacılığına ihtiyaç duyarken, diğer taraftan da Suudi petrol şirketlerinin kârlılığı ve ülkenin petrole bağlı gayri safi yurtiçi hasılasını artırabilmesi için Trump'ın stratejileri arasında ikileme kalmaktadır. Suudi Arabistan'ın güvenlik açığı problemi 14 Eylül 2019 tarihli ARAMCO Abqaiq ve Khurais petrol tesislerinin insansız silahlı hava araçları⁹ ile vurulması olayı ile gündeme gelmiştir. Olayın 6 Aralık 2019 Viyana OPEC toplantısı öncesi Suudi Arabistan'ın Rusya ile uzlaşacağını duyurduğu 27-28 Haziran 2019 G-20 Osaka Zirvesi sonrası Eylül ayında meydana gelmesi soru işaretleri oluşturmuştur. Öncelikle Suudi Arabistan (Brumfiel, 2019) ve Trump (CNBC, 2019); (Lyons, 2019) bu saldırının arkasında İran'ın olduğunu öne sürerken, Birleşmiş Milletler raportörleri olayın arkasında İran'ın olduğuna ilişkin bir delilin teyit edilemediğini belirtmişlerdir (BBC, 2019). Trump ise, ABD müdahalesinin Suudi Arabistan'ın değerlendirmesine bağlı olacağını açıklamıştır (Borger & Chulov, 2019).

Saldırı sonrasında ise, petrol fiyatlarında belli bir artış gözlenmiş ancak bu fiyat artışı uluslararası piyasalarda Trump'ın İran'ı hedef aldığı 23 Nisan 2019 tarihindeki kadar bir fiyat artışı şeklinde bir tepki doğurmamıştır. (Sillars, 2019).

Örneğin, Brent petrol fiyatları, 23 Nisan 2019'da 74,51 ABD dolarından işlem görürken, 16 Eylül 2019 tarihinde 69,02'den işlem görmüştür (Markets Insider, 2019). Orta sınıf petrol piyasa endeksi WTI (West Texas Intermediate) petrol fiyatı, 23 Nisan 2019'da 66,30'dan ve 16 Eylül 2019'da ise 62,90'dan işlem görmüştür.¹⁰ OPEC endeksi sepet fiyatı ise benzer bir eğilim göstermiştir. 23 Nisan 2019'da petrol fiyatı 73,37 ve 25 Nisan 2019'da 74,04'e kadar yükselmiştir. Saldırı dönemi olan 16 Eylül 2019'da ise fiyatlar 66,43'e kadar çıkmıştır. Ancak İran'a yaptırım gündeminde petrol fiyatları dereceli olarak fazla artarken, 14 Eylül 2019 tarihli Suudi petrol tesislerine yapılan saldırıda,

göreceli olarak artış olsa da bu artış 23 Nisan 2019 tarihli fiyat artışlarına göre düşük seyretmiştir (OilPrice, 2019).

Tablo 2. Temmuz 2019-Aralık 2019 OPEC Ham Petrol Fiyatları (Aylık Ortalama)

Tarih	Fiyat \$	Fiyat €
Aralık 2019	65,58\$	59,34€
Kasım 2019	62,94\$	56,95€
Ekim 2019	59,87\$	54,17€
Eylül 2019	62,36\$	56,67€
Ağustos 2019	59,69\$	53,65€
Temmuz 2019	64,71\$	57,68€

Kaynak: Countryeconomy.com (December 2019)"OPEC Reference Basket (ORB) US Dollars per Barrel", <https://countryeconomy.com/raw-materials/opec> adresinden 30 Aralık 2019'da alınmıştır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, OPEC petrol fiyatları saldırının gerçekleştiği Eylül ayında ortalama 62,36'ya yükselirken, Ekim ayı ortalamasında düşüş olmuş ve Viyana toplantısının etkisiyle Aralık fiyat ortalaması 65,50 ABD dolarına ulaşmıştır. Burada önemli olan, Suudi Arabistan'a yapılan 14 Eylül saldırısı ve Trump'ın karşı çıkmasına ve direktmesine rağmen tıpkı 2018 yılında açıklandığı gibi (Al-Jazeera, 2018), OPEC'in (Suudi Arabistan'ın inisiyatifiyle) Rusya ile aynı paralelde petrol üretiminin kısılmasına yönelik ortak bir karar almış olmasıdır.

Bununla beraber, bu kararların 1 Ocak 2020 yılından itibaren on ve yirmi yıllık dönem içinde petrol üretiminin kısılması sonucunda petrol fiyatlarında yüksek oranda bir artışı tetikleme olasılığı söz konusu olsa da, bahsi geçen kararların yaptırım bağlayıcılığı olmaması nedeniyle ABD çıkarlarına ve Trump'ın demeçlerine göre aykırı görünen bu politikanın ileriki on veya yirmi yıl içinde ne ölçüde Suudi Arabistan ve Körfez ülkesi OPEC üyeleri tarafından aynı kararlılıkla yürütülebilme olasılığı ayrı bir soru işareti oluşturmaktadır (*Saudi Arabia and Russia consider 10 to 20 year oil alliance | Russia News | Al Jazeera*, 2018).

OPEC ve petrol ihraç eden ülkelerin gayri safi yurtiçi hasıllarını ve petrol şirketlerinin değer ve hisselerinin artmasında itici güç olacak Viyana kararları¹¹ ile Trump hem fikir olmamasına rağmen bu kararların normal piyasa koşulları içinde işleyici düşünüldüğünde, ABD çıkarları kapsamında Amerikan menşeli petrol şirketlerinin tıpkı Suudi ARAMCO şirketi gibi değer kazandıklarının ve Amerikan piyasaları lehinde yine Brent petrol fiyatlarını ve dolayısıyla altın fiyatlarını arttıracığı opsiyonunun ayrıca göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

5.Trump'ın OPEC Üzerinde Baskı Gücünün Azalmasında Azil Sürecinin Etkisi

Başkan seçildiğinden sonra yoğun bir şekilde uluslararası gündemi etkileyecek şekilde açıklamalar yapan Trump'ın bu etki ve etkileme gücünün kendisi hakkında açılan azil soruşturmaları ile zayıfladığı kaçınılmaz bir olgudur. Bu paraleldeki görüşlerde uluslararası analizlerde geçerliliğini

sürdürmektedir. “Trump’ın makam gücünü Ukrayna dış politikasını kendi kişisel menfaati için suiistimal ettiğine ilişkin görüş, kendisine karşı açılan azil davasında Demokratların temel noktasını oluşturmaktadır”(Collinson, New impeachment disclosures lay bare Trump's power game, 2019). Trump ile ilgili diğer eleştiri konusu ABD başkanlarından beklenen geleneksel davranış biçiminden farklı olarak, Trump’ın umursamaz açıklamalarının ABD’nin konumuna zarar vermesidir (Behm, 2019). Bunun sonucu olarak da Trump’ın uluslararası bir lider olarak otoritesinin azaldığı gözlenmektedir (Behm, 2019). Kuruluşu 1857 yılına kadar giden *The Atlantic* dergisinin yazarı Cohen'e göre, Trump Amerika'yı 1940'ların izolasyoncu politikalarına geri götürmektedir (Cohen, 2017). Sonuçta Trump ABD'deki özellikle demokrat ve eleştirel düşüncelere göre, diğer ABD başkanları arasında, ABD kredibilitesini ve prestijini zedeleyen bir başkan olarak tahlil edilmektedir.

Cohen'e göre, Trump, “...6 Haziran'da Varşova'da yaptığı gibi, başkaları tarafından kendisi için yazılmış konuşmaları okumakta ancak kendi başına genç bir delikanlının çıkardığı yaygaradan öte bir dünya görüşüne ilişkin görüşlerini açık bir şekilde telaffuz edememektedir. Kızgınlıklarını, güvensizliklerini ve saplantılarını Twitter üzerinden herkesin görmesi için açıkça belirtmektedir. Bu da Amerikan başkanını daha iyi bilmek ve manipüle etme arayışında olan yabancı ülke hükümetleri için bir altın madeni fırsatı yaratmaktadır” (Cohen, 2017).

Yine aynı şekilde “Donald Trump başkanlık makamını yok mu edecek?” başlıklı bir yazısında Trump’ın Amerikan başkanlık sistemini yıkmak üzere mi olduğunu sorgulayan Goldsmith göre Trump sahip olduğu makamın konumunu yanlış değerlendirerek bilinçsizce yargıya, basına, kendi partisinin üyeleri de dâhil olmak üzere Kongre’ye ve hatta yönetim ekibindeki kıdemli yöneticilere onur kırıcı ve zarar verici şekilde saldırmaktadır (Goldsmith, 2017). Bu yüzden, Trump’ın muhalifleri azil süreci ile birlikte, geleneksel temayüllere aykırı buldukları Trump’ın devlet üstü güç olarak kişiselleştirdiği (kullandığı) bu “başkanlık” gücünü onun elinden almayı hedeflemişlerdir.

Bu süreçte ilk olarak, başkanlık makamına geldiği tarihten beri seçimlerde manipülasyon yapma dahil birçok suçlamalar ile karşı karşıya kalan Trump, son olarak Ukrayna devlet başkanı Volodimir Selenski'den 2020 yılı seçimlerindeki güçlü rakibi Joe Biden'e karşı başkanlık seçim kampanyalarında koz olarak kullanmak için destek istediği iddia edilmiştir. İddiaya göre, daha önceleri bir Ukrayna doğal gaz şirketi Burisma Holding'de çalışmış olan başkan aday Joe Biden'in oğlu Hunter Biden hakkında yolsuzluk soruşturmasının kamuoyunda kendisine destek sağlayacağı düşünülmüştür. Trump, rakibi Biden'in oğluna karşı açılacak bu yolsuzluk soruşturması karşılığında Ukrayna'ya zaten resmi olarak verilmesi planlanan 400 milyon dolarlık ABD askeri yardımını baskı aracı olarak kullandığı yönünde bir suçlama ile karşı karşıya kalmıştır. (DW, 2019)

Bu son suçlamaya bağlı azil oylaması 243 yıllık Amerika tarihinde üçüncü defa ABD Temsilciler Meclisi'nde 18 Aralık 2019 tarihinde yapılmıştır (Abramson & Elliott, 2019); (Fandos, 2020). Temsilciler Meclisi 197'ye karşı 230 oy ile Trump’ın azledilmesi yönünde karar vermiştir (Abramson & Elliott, 2019). Ancak nihai kararın ABD Senatosu tarafından verilecek olması bir taraftan kararın onanma ihtimalini taşırken, diğer taraftan kararın reddedilme olasılığını da beraberinde getirdiğinden oylama gününe kadar Trump’ın üzerinde baskı yaratmıştır (Euronews, Temsilciler Meclisi Trump'ı azletti, nihai kararı Senato verecek: Şimdi ne olacak?, 2019); (Euronews, Temsilciler Meclisi Trump'ı azletti, son karar senatonun ancak Trump azledilen ilk başkan değil, 2019). Bununla beraber, Amerika Birleşik Devletleri tarihinde gündeme gelen üç azil davası nihai şekilde sonuçlanmamıştır. Amerikan tarihinde sadece üç kez görülen azil süreci bir anlamda, haklarında dava açılan başkanların davranışlarına karşı bir tepki olarak siyasi bir krizin Kongre tarafından anayasal yetki kullanılarak, davaya konu olan başkanların görevden alınmasını garanti edecek siyasi öfkeye veya kargaşaya yol açmış olsa da bu üç sürecin hiçbiri bir başkanın görevden alınması ile sonuçlanmamıştır (Meachem, Baker, Naftali, & Engel, 2018, s. 5-7).

Amerika Birleşik Devletleri siyasi tarihi incelendiğinde, Trump’ın maruz kaldığı azil sürecinden önce de ABD başkanlarına yönelik üç popüler azil davasının olduğu ancak bu davaların hiçbirinde de ABD başkanının görevinden azledilmediği görülmektedir (Euronews, 2020).¹²

Ancak azil süreciyle birlikte başlayan ve Trump sonrası ABD başkanlarının yetki kullanılmalarını sınırlama getirilmesine yönelik reformlar gündeme gelmeye başlamış ve bu konuya ilişkin siyasi kampanyalar başlatılmıştır. Bu reformlar başkanın yetkilerini kapsamaktadır (The New York Times, 2020). Trump’ın başkan olduktan sonra hakkındaki iddialar ile azledilme riski ile karşı karşıya kalması, kendisini özellikle dış politikada almış olduğu radikal kararlarında yapmak istediğinden daha azı ile yetinmek zorunda bırakmıştır. Bu azil davasında şüphesiz, göreve geldiği günden beri ABD başkanlık geleneklerine göre sıra dışı davranmak ile suçlanan Trump hakkındaki suçlamalar etkili olmuştur.

Bu tespitlere 2018 yılında yayınlanan “Başkanlık Sonlandırma; Suçlamanın Gücü” kitabında yer veren Tribe ve Matz (2018)'a göre, “...Azil suçlaması Trump’ın peşini bırakmıyor. Daha önce hiçbir Amerikalı lider bu kadar hızlı ve güvenilir bir şekilde görevden alınma çağrısıyla karşı karşıya kalmamış idi. 2018'in başlarına gelindiğinde, “Büyük Suçlar ve Kabahatler”e ilişkin iddialar listesi; af yetkisi gücünün kötüye kullanılması, adaletin engellenmesi, özgür basına saldırı, ırksal ve dini azınlıklara yönelik şiddetin teşviki, yasadışı ödeneklerin kabulü, ulusal güvenliği tehdit eden siber saldırılardan korumayı kasten reddetme ve Rusya'ya ilişkin yolsuzluk bağlantılarını kapsamaktadır. Başkan Donald J. Trump, başkanlığın doğal davranış yapısını oluşturan iki partili başkanlık davranış

normlarını reddetmesi ve ona meydan okumaya cesaret eden herkese şiddetle saldırması bu (azil) yangınları körüklemiştir” (Tribe & Matz, 2018, s. 8).

Diğer taraftan, Joseph S. Nye, yumuşak güç kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, Trump’ın, Amerikan kamu diplomasisine olumsuz yönde etkisi olduğu ifade etmektedir.

Nye’e göre, “Kamuoyu yoklamaları ve Portland Soft Power 30 endeksi, Amerikan yumuşak gücünün Trump’ın döneminin başından beri azaldığını göstermektedir. Tweetler küresel gündemi belirlemeye yardımcı olabilir, ancak başkaları için çekici değilse yumuşak güç üretmezler” (Nye, American Soft Power in the Age of Trump, 2019).

Yine Nye’nin analizine göre, Trump’ın başkanlık görevine geldiği günden beri Amerikan Kamu Diplomasisinin güçlü imajı dünyada zayıflamaktadır. (Nye, American Soft Power After Trump, 2019, s. 49).

Endekslere göre, hükümet olma ve genel değerlendirme ölçütleri Obama döneminden çok da farklı değildir. Bir bakıma Trump dönemi gibi Obama döneminde de sıralamalarda düşüş görülmektedir.

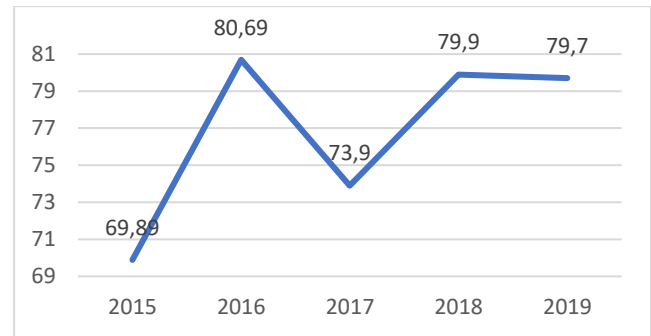
The Soft Power 30 Index’e göre dijital teknolojide, kültürel sıralamada ve eğitim alanında dünya sıralamasında 1.sırada yer alsa da küresel boyutta Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin kredibilitesi, imajı ve genel sıralama değeri Trump döneminde düşmüştür. 2019’da ABD’nin hükümet imajı 21.sırada seyrederken, genel sıralamada 13.sırada görülmektedir.¹³

Tablo 3. The Soft Power 30 Endeksine Göre Amerika Birleşik Devletleri Küresel İmaj Sıralaması ve Puanlaması

Sınıflamalar	2015	2016	2017	2018	2019
Tarihler	1.	1.	1.	1.	1.
Dijital	83,42	83,73	78,53	85,20	85,76
Kültür	1.	1.	1.	1.	1.
	81,87	78,38	80,42	77,11	73,34
	9.	9.	8.	5.	5.
Müteşebbisler	66,40	68,79	65,45	71,57	76,05
	4.	4.	4.	4.	4.
Taahhütler	62,41	67,76	69,34	66,30	66,49
	1.	1.	1.	1.	1.
Eğitim	87,58	85,99	86,00	87,81	87,11
	24.	16.	12.	16.	21.
Hükümet	70,18	76,08	76,05	76,17	73,93
Genel					
Derecelendirilme	16.	10.	16.	15.	13.
Puanı (Polling)	69,89	80,69	73,90	79,90	79,70

Kaynak: Tablo 3 The Soft Power’den elde edilen veriler ile düzenlenmiştir. Bkz. (The Soft Power 30), <https://softpower30.com/> adresinden 17 Ocak 2020’de alınmıştır.

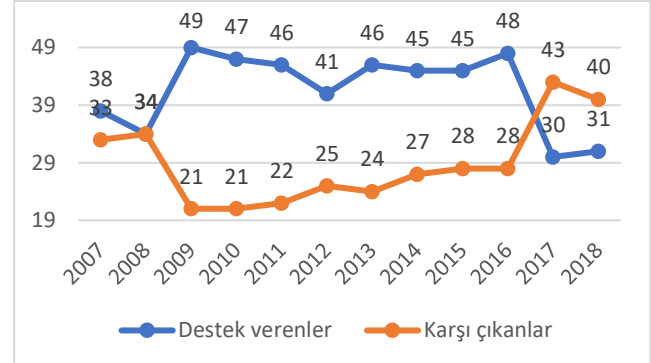
Şekil 2. The Soft Power 30 Endeksine Göre 2015-2019 Yılları Arasında Amerika Birleşik Devletleri Genel Puanlama Eğrisi

Kaynak: Şekil 3 The Soft Power’den elde edilen verilere göre yeniden çizilmiştir. (The Soft Power 30), <https://softpower30.com/> adresinden 17 Ocak 2020’de alınmıştır.

The Soft Power 30 Index verilerine göre, ABD’nin küresel boyutta “hükümet” güvenilirlik sıralaması, 2015 yılında 24., 2016’da 16., 2017’de 12., 2018’de 16. ve 2019’da 21. olarak sıralanmaktadır.

Şekil 3. Gallup 2018 ve 2019 Raporlarına Göre ABD Liderlerine Verilen Destek Oranı (%)

Kaynak: (Gallup, 2019), 2019 Rating World Leaders : The U.S. vs. Germany, China and Russia, s.4-5 , <https://www.gallup.com/analytics/247040/rating-world-leaders-2019.aspx> adresinden 17 Ocak 2020’de alınmıştır ; (Gallup, 2018) 2018 Rating World Leaders: The U.S. vs. Germany, China and Russia, s. 3, <https://news.gallup.com/reports/225587/rating-world-leaders-2018.aspx> adresinden 17 Ocak,2020’de alınmıştır.

Gallup 2018 ve Gallup 2019 raporlarında, Trump’ın küresel boyutta imajının zayıf ve düşük olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum aynı zamanda Amerikan yumuşak güç imajını da olumsuz etkilediği belirtilmektedir (Gallup, 2019, s. 4-5); (Gallup, 2018, s. 3). Gallup 2019 raporunda, 2018 yılında dünyada Trump’a destek oranı %31 iken karşı çıkanların oranı %41 civarındadır.¹⁴

Doğal olarak, kendisine verilen destek oranının düşmesi, başkanlık makamına geldiği günden beri azledilme tehdidi

ile karşı karşıya kalması Trump'ın hareket ve etki gücünü sınırlamaktadır. Bu görüşler bir tespitten öte, hakkındaki raporlar, anketler ve eleştirel makalelerde de görülmektedir. Trump büyük ümitler ve vaatler ile başkanlık makamına gelmiş olmasına rağmen (MacDonald, 2018, s. 401), "...ABD artık uluslararası ilişkilerde kazanamıyor. Diğer ülkeler Amerikan'ın zayıflığından faydalanıyor..."(MacDonald, 2018, s. 401-402) tarzında eleştirilere maruz kalmaktadır. Trump'ın politikaları neticesinde, ABD'nin onlarca yıl geriye gittiği görüşü ağırlık kazanırken (Kahl & Brands, 2017'den aktaran MacDonald, 2018, s. 409) "...Trump'ın dış politika vizyonunun temel varsayımı, ABD'nin sıfır toplam bir dünyada ikamet etmesidir. Diğer devletler uluslararası politikada kazanırken, Amerika kaybetmektedir..." (MacDonald, 2018, s. 409).

Kahl ve Brands ise, Trump'ı büyük stratejileri olan bir lider olarak tanımlarken, Trump'ın büyük stratejilerinin çok büyük stratejik bir tren kazasına uğradığını ve stratejik planlamadan uzak uygulamada karmakarışık kâbuslu bir imaj oluşturduğu tespitinde bulunmaktadır (Kahl, Colin; Brands, Hal, 2017). Trump bir taraftan hükümet (siyaset) tecrübesi olmadan başkan seçildiği için eleştirilirken (Saunders, 2018), aynı zamanda dış siyasetteki davranış normları sorgulanmakta ve uluslararası ilişkilerde alışılmışın dışında kişisel lider olarak devlet davranışlarına yön verdiği belirtilmektedir (Saunders, 2018). Bu noktada eleştiriler, Trump'ın ABD'nin gereksinimi olan büyük stratejileri uygulamada sorun yaşattığı yönündedir.

Bu strateji uygulamalarını eleştiren Kahl ve Brands'a göre, "...[B]üyük strateji dış politikaya yapı ve biçim veren kavramsal mimaridir. "Büyük strateji yapan" bir lider, küresel olayları geçici veya duruma göre ele almıyor. Büyük bir strateji, daha ziyade, bir ülkenin uluslararası ilişkilerdeki hedefleri ve yönelimi hakkında daha maksatlı ve derinden tutulan bir kavramlar grubunu temsil eder" (Kahl & Brands, 2017).

Eleştirmenlere göre, normalde ABD için devlet yönetiminde önemli olan "büyük strateji" kavramının Trump eliyle devlet yönetme ilkesinden uzak kullanılması esas sorunu teşkil etmektedir.

Harry Truman'dan George Bush'a kadar, Amerikan devlet yönetiminde devlet gücünün ve amacının ne olduğunu "Büyük Strateji Ne İşe Yarar" kitabında detaylı bir şekilde ele alan, Brands'a göre, "Büyük strateji, devlet idaresinin en yüksek şeklidir, ancak aynı zamanda en şaşırtıcı olanı olabilir. Özüne indirgenen büyük strateji, dış politikaya yapı kazandıran entelektüel mimaridir; o devletlerin karmaşık ve tehlikeli bir dünyada gezinmesine yardımcı olan mantıktır. Bununla birlikte, tam da bu nedenden ötürü, büyük strateji oluşturmak her zaman göz korkutucu bir görevdir" (Brands, 2014, s. 1).

Oysa günümüzde devlet yönetiminde, dış politika konularında başarısız görülen ve ABD yumuşak gücüne, kamu diplomasisine ve çıkarlarına zarar vermekle suçlanan

Trump'ın başkan seçilmeden önce ve başkanlık seçim kampanyasında kriz yöneticiliği, iş adamlığı yanındaki yazarlık imajı bir artı değer olarak kullanılmıştır. Trump'ın kendi adı ile tek yazarlı veya ortak yazarlar ile yayınladığı emlakçılık, finans dünyası, zengin olmanın yollarını öğreten yirmiden fazla kitabı bulunmaktadır.¹⁵ Trump'ın bu kitapları seçim kampanyalarında ön plana çıkarken, kendisine prim yapan bu kitapların daha sonraları "hayalet yazarlar" tarafından yazılmış olduğu gündeme gelmiştir.¹⁶

6. Trump'ın Güç Kazanma Stratejisi Süleymani Suikastı ve Suikasta Bağlı Petrol Fiyatlarındaki Dalgalanma

Trump'ın 2020 başkanlık seçimlerinde kendisine siyasi manevra alanı açma, tekrar başkan seçilme şansını artırma, Cumhuriyetçi oyları konsolide etme, pro-İsrail lobilerinin desteğini çoğaltma, hakkında açılan azil soruşturması dolayısıyla kamuoyu algı sürecini yönetme ve küresel boyutta dünya lideri imajını güçlendirme gibi kısaca kişisel güvenilirlik kazanmaya yönelik stratejisi olarak yorumlanan ve emri bizzat kendisinin verdiğini söylediği Süleymani suikastı(Wilkinson & Megerian, 2020) İran ile zaten 1979'dan beri gerilimli olan ABD-İran çatışmasını tekrardan artırmıştır.

Sonuç itibariyle, bu suikasta paralel olarak da dünya petrol fiyatlarının bir anda endekslerde artmasına neden olmuştur. Trump başkan seçildiği günden beri İran ile uzlaşıcı bir diplomasi seçme yerine kriz ve çatışmayı tırmandırıcı yöntemleri seçmiştir. Uluslararası ilişkilerde "tırmandırma"¹⁷ uzlaşmaya yanaşmayan ve çatışmadan avantaj toplayan tarafların bir metodu olarak bilinmektedir. Taraflar, uzlaşma ile ödün vermemek veya karşı tarafın önerilerini kabul etmemek için krizi tırmandırıcı yöntemleri (diplomasiyi) sıkça tercih etmektedirler.

Bu çerçevede, suikast olayından önce de İran'ın nükleer çalışmalarının denetlenmesi yönünde İran ile uluslararası katılımlar ile yapılan müzakereleri dışlayarak, İran'ın bir an önce nükleer alanında çalışmalarına son vermesini isteyen Trump'ın çatışmaya yönelik demeçleri olmuştur. Örneğin seçim kampanyası döneminde katıldığı İsrail yanlı lobi olan AIPAC¹⁸ toplantısında "...Benim bir numaralı önceliğim İran'la olan felaket anlaşmasını ortadan kaldırmaktır..." (Morello, 2016) teminatını vermiştir.

3 Ocak 2020 tarihinde Süleymani suikastı sonrası bölgede meydana gelen gerilim İran'ın Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'taki askeri üslerini balistik füzeler ile vuracak kadar artmıştır. Suikast, ABD askeri timleri tarafından organize edilen "drone" saldırısı ile gerçekleştirilmiştir. ABD, İran'ın bu saldırısına diplomatik tepkisinin dışında askeri bazda karşılık vermemiştir. Ancak, İran'ın ABD'nin Irak üslerini balistik füzeler ile vurma denemesi esnasında, liyakat ve askeri beceri eksikliğinden dolayı trajik bir olay yaşanmıştır. Kaza olduğu sonradan açıklanan olayda, İran hava savunma sistemlerine bağlı olarak ateşlenen iki adet füzenin hedef aldığı Ukrayna sivil yolcu uçağı bir Amerikan füzesi gibi algılanması neticesinde

düşülmüştür (BBC, 2020). Hava savunma sistemlerinin hatalı kullanım durumunda vahim risk ve sonuçları da olabileceğini de gösteren bu gayri insani ve gayri ahlaki olay esnasında ise uçakta bulunan tüm siviller ve uçak ekibi masum ve suçsuz yere hayatlarını kaybetmişlerdir. (Hubbard, 2020)

Bu olaylar dünya piyasalarını anında etkilemiştir. Petrol fiyatları ise Süleymani suikastı sonrası yükselerek, varil 70 ABD doları civarında işlem görmüştür (Sundria, 2020). Aynı şekilde İran'ın Irak'taki ABD askeri üslerine yaptığı misilleme esnasında da petrol fiyatları %5 artarak 72 ABD doları civarında olmuştur (Alarabiya.net, 2020).

Ancak Trump'ın İran'a askeri misilleme sinyalleri vermeyen açıklamaları neticesinde, petrol fiyatlarında tekrardan önemli oranda düşme görülmüştür. İlk etapta, Brent ham petrol fiyatı %3'lük düşüş ile 65,78 ABD dolarına gerilemiştir. West Texas International endeksinde ise %40'luk düşüş görülmüştür (BBC News, 2020). Trump'ın askeri misilleme ile cezalandırma yerine İran'ı ekonomik yaptırımlar ile cezalandıracağını söylemesiyle birlikte, 16 Aralık 2019 tarihinden beri West Texas Intermediate endeksi %4,9'lük düşüş ile petrol varil fiyatı 59,61 ABD dolara inmiştir (Franck, Meredith, & Stevens, 2020).

Tablo 4. Petrol Fiyatları (Ocak 2020)

Para Birimi	OPEC	WTI	Avrupa Brent
USD	66,27	58,68	64,77
Euro	59,63	52,8	58,28

Kaynak: OPEC verileri için bkz Countryeconomy.com (January 2020). "Crude Oil Brent US Dollars per Barrel", <https://countryeconomy.com/raw-materials/opec> adresinden 29 Ocak,2020'de alınmıştır; WTI verileri için bkz. Countryeconomy.com (January 2020). "West Texas Intermediate WTI", <https://countryeconomy.com/raw-materials/crude-oil-wti> adresinden 29 Ocak,2020'de alınmıştır; Avrupa Brent verileri için bkz. Countryeconomy.com (January 2020). "Crude Oil Brent US Dollars per Barrel", <https://countryeconomy.com/raw-materials/brent>, adresinden 29 Ocak,2020'de alınmıştır.

OPEC petrol fiyatları 27 Ocak 2020'de 61,98 ABD doları, West Texas Intermediate (WTI) endeksi 28 Ocak 2020'de 53,33 ve Avrupa Brent ham petrol fiyatı ise 28 Ocak 2020'de 59,37 ABD dolarından işlem görmüştür (Crude Oil Brent US Dollars per Barrel, 2020); (West Texas Intermediate WTI, 2020); (Crude Oil Brent US Dollars per Barrel, 2020).

Oilprice.com analistlerinden, Tverberg'e göre, 2020'de petrol fiyatlarının düşük olacağı tahmin edilmektedir.

Tverberg'in analizine göre; "...Bu düşük petrol fiyatları petrol üretimini ve ekonominin diğer bazı bölümlerini olumsuz etkileyecektir. Sonuç olarak, durgunluğa karşı güçlü bir eğilim beklenebilir. Durgunluk etkilerinin kapsamı ülkeden ülkeye değişecektir. Bu tahminlerde tartışılmayan finansal faktörlerin de rol oynayacağı düşünülmektedir...

Petrol fiyatlarının 2020'de genel olarak düşük kalması beklenebilir. Varil başına zaman zaman 80 \$ veya 90 \$ 'a kadar bir artış olabilir, ancak 2020'deki ortalama fiyatların 2019 fiyatlarının seviyesinde veya altında seyretmesi muhtemeldir" (Tverberg, 2020).

Ekonomik durgunluğa bağlı olarak petrol fiyatlarının düşük olacağı tahmininin, doğal olarak yukarıda açıklanan OPEC'in üretimi azaltma ve petrol fiyatlarını arttırma stratejisine paralel olarak gelişecek bir denge içinde olması beklenmektedir. OPEC, Trump'ın petrol üretimini arttırma talebine üretimi azaltarak cevap vermiş olmasına rağmen, küresel ekonomik durgunluk dolayısıyla ani gündem değişikliklerine bağlı kriz dışı durumların dışında petrol fiyatlarındaki artışın düşük eğilimli seyredeceğine ilişkin farklı bir senaryoyu da kuvvetli bir ihtimal dahilinde tutmaktadır. Ancak bu senaryo Trump açısından olumlu ve istediği bir sonuç olmakla birlikte, ekonomik durgunluk Trump'ın ABD ulusal ticari stratejisi açısından istemeyeceği diğer bir durum olacaktır. 2021 yılından itibaren ise, petrol fiyatlarının OPEC kararına bağlı olarak mı artacağı yoksa ekonomik durgunluk neticesinde düşeceği mi daha net bir şekilde görülmüş olacaktır.

7. Sonuç

Trump'ın başkan seçildikten sonra, Twitter diplomasisi üzerinden yayınladığı tweetler ve ABD başkanı olarak aldığı radikal kararlar ile uluslararası piyasaları etkilediği bilinmektedir.¹⁹ Trump özellikle hakkında açılan azil dava süreci ABD Kongresi'nde resmi bir statü kazanıncaya kadar petrol fiyatları üzerindeki baskıcı açıklamaları ile OPEC petrol fiyatlarının kendi istek ve söylevlerine paralel olarak piyasada dalgalanmasına neden olmuştur.

Suudi Arabistan'ın Rusya ile uzlaşıda başını çektiği 6 Aralık 2019 Viyana toplantısında OPEC ve Rusya'nın petrol üretimini azaltmaya yönelik kararının Trump'ın temel petrol fiyatlarına yön verme stratejisi ile çelişki yarattığı görülmektedir. Trump'ın temel stratejisi, petrol fiyatlarının, normal üretim bandında yapılması ve fiyatların düşük olması yönünde iken, petrol üretiminin önümüzdeki Suudi Arabistan ve Rusya'nın 2018 yılında ön anlaşmaya vardıkları gibi, on ile yirmi yıl içinde azaltılması doğal olarak petrol fiyatlarının yüksek olmasına neden olacaktır. (Saudi Arabia and Russia consider 10 to 20 year oil alliance | Russia News | Al Jazeera, 2018) Bununla beraber, küresel ekonomik durgunluğun petrol fiyatlarını olağanüstü risklerin dışında yukarıya doğru tetiklemeyeceğine ilişkin yapılan analizler de OPEC'in kararına rağmen Trump'ın²⁰ isteği yönünde bir fiyat endeksi seyrinin olacağı ipuçlarını vermektedir.

Diğer yandan Trump'ın inisiyatifinde gerçekleşen Süleymaniye suikastı sonrası petrol fiyatlarının artmasında Trump'ın piyasaları etkileyen kişisel demeç, karar veya tweetlerinden ziyade, savaş ve çatışma risklerini arttıran eylemlerinin rol oynadığı görülmektedir. Oysa burada aksine; Trump'ın istediği piyasa durumu ile radikal eylemlerinin yarattığı olağanüstü durumlar arasında çelişki

meydana gelmektedir. Trump'ın yarattığı bu ikilemin esas itibariyle spekülasyon müdahalelere kapı mı açtığı yoksa, doğrudan kişisel eleştirilere maruz kaldığı gibi ABD yumuşak gücüne zarar veren yönetim strateji eksikliğinden mi kaynaklandığı ayrı bir soru işareti olarak kalmaktadır.

Çalışma kapsamında, değerlendirildiğinde; Trump'ın başkan olduğu ilk yıllar ile 2020 başkanlık seçim dönemine yaklaşılacak ve de azil davası süreci ile sık sık ABD ulusal ve uluslararası medyada gündeme geldiği dönemlerde, etki gücünü kaybetmeye başladığı yönündedir. Bu iddianın en önemli örneğini ise, OPEC ve Rusya'nın ortaklaşa almış olduğu petrol üretimini azaltma kararıdır. Bununla beraber, bu durumun askerî açıdan ABD'nin müttefiki olan Suudi Arabistan rejiminin ve ABD ile ilişkilerini sıkı bir şekilde sürdüren diğer Körfez ülkelerinin Trump'ın enerji piyasalarına yönelik açıklayacağı kararlarına ileri de uymayacakları anlamına gelmemelidir. Trump'ın 2020 ABD başkanlık seçimlerini tekrardan kazanması durumunda, petrol ihraç eden OPEC Körfez ülkeleri üzerinde baskısını tekrardan arttırabilme ve ABD-Körfez ülkeleri ilişkilerinde İran'a karşı bu baskı faktörünü bir emniyet supabı kozu olarak kullanma opsiyonunu elinde tutacağı ön görülmektedir.

Diğer taraftan, Trump'ın OPEC ve dolayısıyla petrol fiyatları üzerindeki etkisinin doğrudan doğruya Körfez ülkelerinin²¹ yönetimlerine bağlı olduğu açıktır. Körfez ülkeleri rejimlerini garanti altında tutmak, bölgede yayılan İran destekli Şii temelli siyasi ideolojilerden ve İran jeopolitiğinden kendilerini korumaya çalışmaktadırlar. Küreselleşmenin yarattığı karşılıklı bağımlılık çerçevesinde güçlü ekonomilerin lokomotif rol oynadığı küresel dünyada kendi ulusal çıkar ve güçlerini korumak zorunda hisseden başta Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkelerinin ABD ile sıkı ilişkilerini sürdürme denklemi gündemde ağırlığını korumaktadır. Var olan bu reel durumun ortaya koyduğu koşulların, OPEC üyesi petrol ihraç eden Körfez ülkelerinin, ABD'nin dolayısıyla Trump'ın etkisinden ne kadar ölçüde bağımsız kalabileceklerini ayrıca sorgulamaktadır.

Bununla beraber, Amerikan ulusal güvenliği savı ile Çin'e ticaret savaşı açarak yaptırım uygulayan, İsrail'in tek taraflı ilhak ve radikal kararlarına destek çıkan, İran'a yaptırımları sıkılaştırarak onu askerî çatışmaya çeken ve petrol üreten ve ihraç eden Körfez ülkeleri ve dolayısıyla OPEC üzerinde baskı uygulayan Trump'ın uyguladığı bu küresel politikaların ABD yumuşak gücüne ve kamu diplomasisine zarar verdiği düşünülmektedir. Trump'ın 2020 ABD başkanlık seçimlerinde tekrar seçilememesi durumunda bütün bu katı politikalarla birlikte petrol üreten ve ihraç eden Körfez ülkeleri ve dolayısıyla OPEC üzerinde Trumpvari bir baskının azalacağı beklenmektedir.

Trump'ın 2020 başkanlık seçimlerinde seçimi kaybetmesi halinde yerine gelmesi olası görülen demokrat bir adayın Amerikan yumuşak güç politikaları dışında (Trump gibi sıfır toplamlı bir politika ile ABD çıkarlarına zarar verme yerine) daha az müdahaleci veya müdahaleci olmayan Amerikan dış politikası uygulaması durumunda, OPEC'in daha bağımsız

hareket ederek petrol fiyatlarını bir ABD liderinden bağımsız sadece küresel dünya konjonktürüne göre belirlemesi olası görülmektedir.²²

Diğer önemli olan nokta ise, Rusya'nın 6 Aralık 2019 Viyana toplantısında olduğu gibi OPEC ile ortak politika uygulaması ve Suudi Arabistan başta olmak üzere diğer Körfez ülkeleri ile ilişkilerini üst düzeyde geliştirmesidir.

Böylece Rusya, Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkeleri açısından ABD'ye paralel olarak alternatif bir köprü oluşturmaya devam edecektir. Bu konjonktürde OPEC üzerinde Putin liderliğindeki Rusya'nın Trump liderliğindeki ABD'yi dengelediği görülmektedir.

Notlar

- ¹ Çin ABD'nin rakibi olarak görülse de Trump'ın Çin'e karşı "ticaret savaşı" başlatarak Çin'e yaptırımlar uygulayıp daha sonra da bu yaptırımları yumuşattığı döneme kadar, tüm ABD'li başkanlar Çin-ABD ticaret ilişkilerine büyük önem vermişlerdir. Çin'in 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütüne kabulü de ABD'nin onayı ile olmuştur.
- ² Rusya üye olmamasına rağmen prensipte petrol fiyatlarını OPEC fiyatlarına göre düzenlemek zorundadır.
- ³ Bu tweetin İngilizcesi "Hopefully OPEC will be keeping oil flows as is, not restricted. The World does not want to see, or need, higher oil prices!" şeklindedir.
- ⁴ Abdulaziz bin Salman, bu demecinden önce de Twitter hesabı üzerinden de benzer açıklamalarda bulunmuştur.
- ⁵ 28-29 Haziran 2019 tarihinde yapılmıştır.
- ⁶ 14 Kasım 2019 tarihinde yapılmıştır.
- ⁷ ARAMCO şirketine ait; ortak girişimler, bağlı ortaklıklar, devlet iştirakleri, hisse senedi yatırımları, devlet iştirakleri ulusal akademiler ile olan bağlantılarını incelemek için bkz. ARAMCO, "HR Joint Venture Support Division : Business partners", <https://www.saudiaramco.com/en/hr-joint-venture-and-support/business-partners> adresinden 29 Aralık 2019'de alınmıştır.
- ⁸ Örneğin, Suudi Arabistan'ın en büyük petrol şirketi ARAMCO, 17 Kasım 2019 sunacağı halka arz tahvil hisselerinde (IPO/ Initial public offering) petrol üretiminin kısılanması kararları üzerine 20 ile 40 milyar dolar artış olacağı öngörülmüştür. Bkz. Reuters (November 14, 2019), "Russia's Putin: Saudi Arabia taking tough stance on OPEC deal", <https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-putin/russias-putin-saudi-arabia-taking-tough-stance-on-opec-deal-idUSKBN1XO2RZ> adresinden 29 Aralık 2019'de alınmıştır.
- ⁹ SİHA droneleri (uçangöz) ile vurulmuştur.
- ¹⁰ Markets Insider, "OIL (WTI)", 12 29,2019 tarihinde <https://markets.businessinsider.com/commodities/oil-price?type=wti> adresinden alındı.
- ¹¹ 6 Aralık 2019 tarihinde yapılmıştır.
- ¹² Bu olayların ilk örneği 1868 yılında Başkan Andrew Johnson hakkında başlatılan azil sürecidir. Azil süreci Senato oylamasına kadar gitmiştir. Oylama esnasında üçte iki çoğunluk sağlanamayınca Johnson görevinde

kalmıştır. Diğer bir olay 1998'de Demokrat Başkan Bill Clinton'a yönelik Monica Lewinsky olayıdır. Clinton hakkında Lewinsky ile olan ilişkisi ilgili yalan ifade verdiği için hakkında azil süreci başlatılmıştı. Clinton, Senato'da yapılan oylama sonunda beraat etmiş ve görevine devam ettiği gibi, ikinci defa da ABD başkanı seçilmiştir. Üçüncü olayın aktörü olan Cumhuriyetçi Başkan Richard Nixon ise, Watergate skandalının patlak vermesiyle azil süreci tamamlanmadan görevinden istifa etmiştir. Büyük bir olasılıkla Nixon istifa etmeyerek görevinde kalmış olsa idi Senato hakkında azil kararı vermiş olacak idi. Bkz. Euronews. (January 21, 2020). Trump'ın Senato'da yargılanma süreci başlıyor: Süreç nasıl işliyor? Başkan görevden alınabilir mi? Euronews: <https://tr.euronews.com/2020/01/21/abd-de-azil-sureci-nasil-isluyor-trumpin-gorevden-alinmasi-mumkun-mu> adresinden 22 Ocak 2020'de alınmıştır.

¹⁵ Muhtemelen The Soft Power 30 Index 2021 raporlarında, 2020 yılına yönelik verilerde hükümet ve genel sıralama ölçütlerinde ABD birinciliği diğer Avrupa ülkelerine kaptırılmış bulunacaktır.

¹⁴ Ülkeler bazında ayrı ayrı ve özellikle Almanya, Çin, Rusya, ABD genelinde olmak üzere, Avrupa, Asya, Afrika, Latin Amerika gibi kıtalar boyutunda Trump'a verilen destek ve karşı çıkma oranları için bkz. Gallup (2019), 2019 Rating World Leaders: The U.S. vs. Germany, China and Russia,, <https://www.gallup.com/analytics/247040/rating-world-leaders-2019.aspx> ; Gallup (2018), Rating World Leaders:2018: The U.S. vs. Germany, China and Russia, <https://news.gallup.com/reports/225587/rating-world-leaders-2018.aspx> adresinden 17 Ocak 2020'de alınmıştır.

¹⁵ Trump'ın kendi adı ile veya ortak yazar ile yayınlanan bu kitaplarının tamamının hayalet yazarlara ait olduğu belirtilmektedir. ABD başkanı olmadan önce Türkçe'ye 2017'de "Yeniden Büyük Amerika: Gücünü Kaybeden Amerika'yı Ayağa Kaldırmak" adı ile çevrilen kitabı 2015'de "Crippled America: How to Make America Great Again" adı ile ve 2016'da "Great Again: How to Fix Our Crippled America" adı ile yayınlanan kitaplarında ise hayalet yazar / yazarların mansiyon edilmediği ileri sürülmektedir. Bkz. *Donald J. Trump Books* '. (2020). https://www.amazon.com/Donald-J.-Trump/e/B001H6O8M2%3Fref=dbs_a_mng_rwt_scns_share adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.

¹⁶ Örneğin 1987'de piyasaya çıkan "The Art of Deal" kitabında Trump'ın çok başarılı bir iş adamı olduğunu yazan hayalet yazarlardan Tony Schwartz yapmış oldukları katkılardan dolayı pişman olduklarını beyan etmişlerdir. Bkz. Andrew Buncombe (July 4, 2018). "Trump boasted about writing many books - his ghostwriter says otherwise", Independent, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-books-tweet-ghostwriter-tim-o-brien-tony-schwartz-writer-response-a8431271.html> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır ; Keith J. Kelly (May 9, 2019). "Trump ghostwriters slam president after

report exposes losses", New York Post, <https://nypost.com/2019/05/09/trump-ghostwriters-slam-president-after-report-exposes-losses/> adresinden 20 Ocak 2020'de alınmıştır; Alexandra Hutzler (May 24, 2019). "Blood Money': Donald Trump's 'Art Of The Deal' Ghostwriter Says He Wants To Atone For Helping President's Rise ", Newsweek, <https://www.newsweek.com/donald-trump-ghostwriter-atone-aiding-presidents-rise-1435830> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır ; CBS News (May 23, 2019., "Trump ghostwriter regrets "The Art of the Deal" ", <https://www.youtube.com/watch?v=MOku1TqocUM> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır ; "The Art of the Deal" kitabının hayalet yazarı Tony Schwartz bu kitap yazarlığı konusunun açığa çıkması dolayısıyla durumu prestij kaybı olarak değerlendirecek olan Trump'ın istifa edeceğini öne sürmüştür. Bkz. Hamedy, S. . (2017, August 18). "Art of the Deal" ghostwriter predicts Trump will resign - CNNPolitics. CNN, CNN Politics. <https://edition.cnn.com/2017/08/17/politics/art-of-the-deal-author-trump-resignation-prediction/index.html> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.

¹⁷ Escalating method

¹⁸ The American Israel Public Affairs Committee (Amerikan İsrail Kamu İşleri Komitesi)

¹⁹ Bu konuda literatürde olan birçok akademik çalışma, piyasa analizleri ve medya haberleri bu görüşü desteklemektedir.

²⁰ Bu doğrudan ABD lideri olarak Trump'ın kişisel ticari arzusu olabileceği gibi sözcülüğünü yaptığı baskı / çıkar gruplarının da arka planda seslendirilen politikası olabilir.

²¹ Suudi Arabistan dâhil.

²² Trump'ın 2020 seçimlerinde tekrar kazanması durumunda ise aynı çatışmacı ve çatışmaları yükseltici küresel politikalarına devam edeceği görüşü ağırlık kazanmaktadır.

Kaynakça

Abramson, A., & Elliott, P. (December 19,2019). *Democrats Have Impeached Trump in the House. Now the Battle Will Intensify*. Time: <https://time.com/5751699/donald-trump-impeached/> adresinden 7 Ocak 2020'de alınmıştır.

Alarabiya.net. (January 8, 2020). *Oil prices jump 5% after Iran attacks US bases in Iraq*. Alarabiya.net: <http://english.alarabiya.net/en/business/energy/2020/01/08/Oil-prices-spike-over-4-5-pct-after-Iran-attacks-on-US-bases.html> adresinden 229 Ocak 2020'de alınmıştır.

Al Jazeera. (2018, March 28). , *Saudi Arabia and Russia consider 10 to 20 year oil alliance | Russia News |* <https://www.aljazeera.com/news/2018/03/saudi-arabia-russia-10-20-year-oil-alliance-180328084728350.html> adresinden 29 Aralık 2019'da alınmıştır.

Al-Jazeera. (December 6, 2018). *OPEC members expected to agree to oil production cut*. Al-Jazeera:

- <https://www.aljazeera.com/news/2018/12/opec-members-expected-agree-oil-production-cut-181206080627446.html> adresinden 10 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Amazon (2020). *Donald J. Trump Books*. https://www.amazon.com/Donald-J.-Trump/e/B001H6O8M2%3Fref=dbs_a_mng_rwt_scns_share adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.
- BBC. (December 11, 2019). *Saudi Arabia oil attacks: UN 'unable to confirm Iranian involvement*. BBC News: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-50742224> adresinden 30 Aralık 2019'da alınmıştır.
- BBC. (January 8, 2020). *BBC News*. Iran attack: US troops targeted with ballistic missiles: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-51028954> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- BBC News. (January 8, 2020). *Iran attack: Oil prices recede after rise on Iraq missile attacks*. BBC: <https://www.bbc.com/news/business-50979492> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Behm, A. (July 10, 2019). *The decline of US global leadership: Power without authority*. theinterpreter: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/decline-us-global-leadership-power-without-authority> adresinden 7 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Blazyte, A. (2020, February 12). • *Total value of U.S. trade with China 2019* | Statista. <https://www.statista.com/statistics/277679/total-value-of-us-trade-in-goods-with-china-since-2006/> adresinden 15 Şubat 2020'de alınmıştır.
- Borger, J., & Chulov, M. (September 17, 2019). *Trump says US response to oil attack depends on Saudi Arabia's assessment*. theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/16/iran-trump-saudi-arabia-oil-attack-assessment-latest> adresinden 30 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Brands, H. (2014). *What Good Is Grand Strategy*. New York: Cornell University Press.
- Brumfiel, G. (September 19, 2019). *What We Know About The Attack On Saudi Oil Facilities*. NPR: <https://www.npr.org/2019/09/19/762065119/what-we-know-about-the-attack-on-saudi-oil-facilities> adresinden 30 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Buncombe, Andrew. (July 4, 2018). "Trump boasted about writing many books - his ghostwriter says otherwise", Independent, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-books-tweet-ghostwriter-tim-o-brien-tony-schwartz-writer-response-a8431271.html> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.
- CBS News (May 23, 2019., "Trump ghostwriter regrets "The Art of the Deal" ", <https://www.youtube.com/watch?v=MOku1TqocuM> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.
- CNBC. (September 16, 2019). *President Trump: Looks like Iran was responsible for Saudi oil attack*. CNBC Television: <https://www.youtube.com/watch?v=152OoTVjFOs> adresinden 20 Aralık 2019'da alınmıştır.
- CNBC. (June 12, 2019). *Saudi Arabia's Energy Minister Prince Abdulaziz bin Salma*. CNBC: <https://www.youtube.com/watch?v=RhBmySU1it0> adresinden 21 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Cohen, E. (October 2017). *How Trump Is Ending the American Era*. The Atlantic: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2017/10/is-trump-ending-the-american-era/537888/> adresinden 7 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Collinson, S. (May 11, 2019). *New impeachment disclosures lay bare Trump's power game*. CNN: <https://edition.cnn.com/2019/11/05/politics/donald-trump-impeachment-democrats-republicans-supreme-court/index.html> adresinden 7 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Countryeconomy.com. (January 7, 2019). *OPEC Reference Basket (ORB) US Dollars per Barrel*. countryeconomy.com: <https://countryeconomy.com/raw-materials/opec?year=2019> adresinden 11 Haziran 2019'da alınmıştır.
- Countryeconomy.com. (December 2019). *OPEC Reference Basket (ORB) US Dollars per Barrel*. 12 30, 2019 tarihinde countryeconomy.com: <https://countryeconomy.com/raw-materials/opec> adresinden alınmıştır.
- Countryeconomy.com. (January 2020). *Crude Oil Brent US Dollars per Barrel*. Countryeconomy.com: <https://countryeconomy.com/raw-materials/opec> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Countryeconomy.com. (January 2020). *Crude Oil Brent US Dollars per Barrel*. Countryeconomy.com: <https://countryeconomy.com/raw-materials/brent> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Countryeconomy.com. (January 2020). *West Texas Intermediate WTI*. Countryeconomy.com: <https://countryeconomy.com/raw-materials/crude-oil-wti> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Crude Oil Brent US Dollars per Barrel*. (January 2020). Countryeconomy.com: <https://countryeconomy.com/raw-materials/opec> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Crude Oil Brent US Dollars per Barrel*. (January 2020). Countryeconomy.com: <https://countryeconomy.com/raw-materials/brent> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.

- Cunningham, N. (June 5, 2019). *Trump's Dangerous Oil Price Game*. OilPrice: <https://oilprice.com/Geopolitics/Middle-East/Trumps-Dangerous-Oil-Price-Game.html> adresinden 22 Aralık 2019'da alınmıştır.
- DW. (10 Aralık 2019). *Temsilciler Meclisi'nden Trump'a görevi suiistimal suçlaması*. DW: <https://www.dw.com/tr/temsilciler-meclisinden-trump-ag%C3%B6revi-suiistimal-su%C3%A7lamas%C4%B1/a-51612886> adresinden 7 Ocak 2020'de alınmıştır.
- El Gamal, R., Lawler, A., & Astakhova, O. (December 2, 2019). *Saudi Arabia wants OPEC+ to deepen oil cuts due to Aramco IPO*. Reuters: <https://www.reuters.com/article/us-oil-opec/saudi-arabia-wants-opec-to-deepen-oil-cuts-due-to-aramco-ipo-idUSKBN1Y60SG> adresinden 10 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Euronews. (December 12, 2019). *Temsilciler Meclisi Trump'ı azletti, nihai kararı Senato verecek: Şimdi ne olacak?* Euronews: <https://tr.euronews.com/2019/12/19/temsilciler-meclisi-trump-azletti-nihai-karar-senato-verecek-simdi-ne-olacak#7s8d6f87> adresinden 24 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Euronews. (December 19, 2019). *Temsilciler Meclisi Trump'ı azletti, son karar senatonun ancak Trump azledilen ilk başkan değil*. Euronews: <https://www.youtube.com/watch?v=B6WV3zNA7fw&feature=youtu.be#7s8d6f87> adresinden 30 Aralık 2020'de alınmıştır.
- Euronews. (January 21, 2020). *Trump'ın Senato'da yargılanma süreci başlıyor: Süreç nasıl işliyor? Başkan görevden alınabilir mi?* Euronews: <https://tr.euronews.com/2020/01/21/abd-de-azil-sureci-nasil-isluyor-trumpin-gorevden-alinmasi-mumkun-mu> adresinden 22 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Hamedy, S. . (2017, August 18). "Art of the Deal" ghostwriter predicts Trump will resign - CNNPolitics. CNN, CNN Politics. <https://edition.cnn.com/2017/08/17/politics/art-of-the-deal-author-trump-resignation-prediction/index.html> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Hutzler Alexandra. (May 24, 2019). "Blood Money': Donald Trump's 'Art Of The Deal' Ghostwriter Says He Wants To Atone For Helping President's Rise ", Newsweek, , <https://www.newsweek.com/donald-trump-ghostwriter-atone-aiding-presidents-rise-1435830> adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Fandos, N. (January 13, 2020). *A Step-by-Step Guide to Trump's Impeachment Trial*. The New York Times: <https://www.nytimes.com/2020/01/13/us/politics/trump-impeachment-trial-process.html> adresinden 15 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Franck, T., Meredith, S., & Stevens, P. (January 8, 2020). *Oil prices sink nearly 5% to under \$60 after Trump says Iran is standing down in Middle East fight*. CNBC: <https://www.cnbc.com/2020/01/07/oil-prices-surge-4percent-following-attack-on-iraq-airbase.html> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Gallup. (2018). *Rating World Leaders:2018 : The U.S. vs. Germany, China and Russia*. Gallup. <https://news.gallup.com/reports/225587/rating-world-leaders-2018.aspx> adresinden 17 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Gallup. (2019). *2019 Rating World Leaders: The U.S. vs. Germany, China and Russia*. Gallup: <https://www.gallup.com/analytics/247040/rating-world-leaders-2019.aspx> adresinden 17 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Goldsmith, J. (2017, 10). *Will Donald Trump Destroy the Presidency?* The Atlantic: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2017/10/will-donald-trump-destroy-the-presidency/537921/> adresinden 7 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Golubkova, K., & Lawler, A. (June 29, 2019). *Russia agrees with Saudi Arabia to extend OPEC+ oil output deal*. 12 21, 2019 tarihinde Reuters: <https://www.reuters.com/article/us-g20-summit-putin-opec/russia-agrees-with-saudi-to-extend-opec-deal-by-6-9-months-putin-idUSKCN1TU0AF> adresinden alınmıştır.
- Hodari, D., Faucon, B., & Summer, S. (May 12, 2019). *Saudi-Russia Committee Recommends Deeper Oil Cuts*. The Wall Street Journal: <https://www.wsj.com/articles/saudi-russia-committee-recommends-deeper-oil-cuts-11575560235> adresinden 29 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Hubbard, B. (January 21, 2020). *Iran Admits Firing 2 Missiles at Jet and Says It's Studying Effect*. New York Times: <https://www.nytimes.com/2020/01/21/world/middleeast/iran-plane-crash-missiles.html> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Kahl, C., & Brands, H. (January 31, 2017). *Trump's Grand Strategic Train Wreck*. *Foreign Policy*. <http://foreignpolicy.com/2017/01/31/trumps-grand-strategic-train-wreck/> adresinden 3 Haziran 2018'de aktaran MacDonald, P. (2018). *America First? Explaining Continuity and Change in Trump's Foreign Policy*. *Political Science Quarterly*, 133(3), 401.
- Kahl, Colin; Brands, Hal. (January 31, 2017). *Trump's Grand Strategic Train Wreck: Believe it or not, the president has a grand strategy. But it's a nightmarish mess*. *Foreign Policy*

- <https://foreignpolicy.com/2017/01/31/trumps-grand-strategic-train-wreck/> adresinden 23 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Kelly, Keith J. (May 9, 2019). "Trump ghostwriters slam president after report exposes losses", New York Post, <https://nypost.com/2019/05/09/trump-ghostwriters-slam-president-after-report-exposes-losses/> adresinden 20 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Krauss, C. (2019, December 5). *OPEC and Russia Agree to Cuts in Oil Production to Push Up Prices - The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2019/12/05/business/opec-oil-production-cuts.html> adresinden 10 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Lyons, K. (September 16, 2019). *Saudi Arabia oil attack: Trump hints at action as US points finger at Iran*. theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/16/trump-says-us-locked-and-loaded-after-saudi-arabia-oil-attack-as-crude-prices-soar-iran-aramco> adresinden 20 Aralık 2019'da alınmıştır.
- MacDonald, P. (2018). America First? Explaining Continuity and Change in Trump's Foreign Policy. *Political Science Quarterly*, 133(3), 401.
- Markets Insider. (December 2019). "Oil (Brent)". Markets Insider: <https://markets.businessinsider.com/commodities/oil-price> adresinden 29 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Meachem, J., Baker, P., Naftali, T., & Engel, J. (2018). *Impeachment: An American History*. New York: Modern Library.
- Morello, C. (September 11, 2016). *Iran nuclear deal could collapse under Trump*. Washington Post: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/iran-nuclear-deal-could-collapse-under-trump/2016/11/09/f2d2bd02-a68c-11e6-ba59-a7d93165c6d4_story.html#h7s8d6f87 adresinden 28 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Nye, J. (2019). *American Soft Power After Trump*. USC Center on Public Diplomacy, Portland. The Soft Power 30 : A Global Ranking of Soft Power 2019: <https://softpower30.com/wp-content/uploads/2019/10/The-Soft-Power-30-Report-2019-1.pdf> adresinden 15 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Nye, J. (May 6, 2019). *American Soft Power in the Age of Trump*. Project Syndicate: <https://www.project-syndicate.org/commentary/american-soft-power-decline-under-trump-by-joseph-s-nye-2019-05?barrier=accesspaylog> adresinden 15 Ocak 2020'de alınmıştır.
- OilPrice. (December 30, 2019). *OilPrice, "Oil Price Charts : Opec Basket"*. OilPrice: <https://oilprice.com/oil-price-charts/prices> adresinden 30 Aralık 2019'da alınmıştır.
- OPEC. (December 6, 2019). *The 7th OPEC and non-OPEC Ministerial Meeting concludes*. Vienna, Austria: OPEC. https://www.opec.org/opec_web/en/press_room/5797.htm adresinden 7 Aralık 2019'da alınmıştır.
- OPEC. (December 6, 2019). *OPEC Meeting : Saudi Arabia wants countries to deepen oil cuts*. France 24 English: <https://www.youtube.com/watch?v=0HFVIgcMkK4> adresinden 8 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Opec and allies agree to deepest oil output cuts in a decade*. (December 5, 2019). Economic Times ET Markets: <https://economictimes.indiatimes.com/markets/commodities/news/opec-seeks-deeper-oil-cuts-of-over-400000-bpd-sources/articleshow/72382249.cms?from=mdr> adresinden 22 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Reed, S. (July 2, 2019). *Russia and OPEC Draw Closer on Oil, Joining Other Producers to Manage Market*. The New York Times: <https://www.nytimes.com/2019/07/02/business/energy-environment/opec-russia.html> adresinden 21 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Reuters. (November 14, 2019). *Russia's Putin: Saudi Arabia taking tough stance on OPEC deal*. Reuters: <https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-putin/russias-putin-saudi-arabia-taking-tough-stance-on-opec-deal-idUSKBN1XO2RZ> adresinden 29 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Russia and Saudi Arabia agree to extend deal with Opec to curb oil output*. (June 30, 2019). 12 29, 2019 tarihinde theguardian.com: <https://www.theguardian.com/business/2019/jun/30/russia-saudi-arabia-extend-deal-opec-oil-output> adresinden alınmıştır.
- Saunders, E. (January 18, 2018). *Is Trump a Normal Foreign-Policy President? :What We Know After One Year*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/usa/2018-01-18/trump-normal-foreign-policy-president> adresinden 18 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Sillars, J. (April 23, 2019). *Oil prices at 2019 high as Trump takes aim at Iran*. SkyNews: <https://news.sky.com/story/oil-prices-at-2019-high-as-trump-takes-aim-at-iran-11701342> adresinden 20 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Statista. (May 11, 2019). *Average monthly Brent crude oil price from April 2018 to April 2019 (in U.S. dollars per barrel)*. Statista: <https://www.statista.com/statistics/262861/uk-brent-crude-oil-monthly-price-development/> adresinden 11 Mayıs 2019'da alınmıştır.
- Summer, S., Faucon, B., & Hodari, D. (December 6, 2019). *OPEC, Allies Finalize Deeper Oil Production Cuts*. The Wall Street Journal: <https://www.wsj.com/articles/opec-allies-finalize-deeper-oil-production-cuts-11575644555> adresinden 22 Aralık 2019'da alınmıştır.

- Sundria, S. (January 3, 2020). *Oil Prices Surge After Iranian General Qasem Soleimani's Assassination*. Time: <https://time.com/5758247/qasem-soleimani-oil-price/> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- The New York Times. (January 10, 2020). *Potential Post-Trump Reforms*. The New York Times: <https://www.nytimes.com/interactive/2019/us/politics/post-trump-reforms-executive-power.html> adresinden 11 Ocak 2020'de alınmıştır.
- The Soft Power 30. (tarih yok). The Soft Power 30: <https://softpower30.com/> adresinden 17 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Tribe, L., & Matz, J. (2018). *To End A Presidency : The Power of Impeachment*. New York: Basic Books.
- Trump, D. J. (December 5, 2018). *www.twitter.com*. Twitter: <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1070328136150200320> adresinden 22 Aralık 2019'da alınmıştır.
- Tverberg, G. (2020). *Recession Fears Cap Oil Prices In 2020*. Oilprice.com: <https://oilprice.com/Energy/Energy-General/Recession-Fears-Cap-Oil-Prices-In-2020.html#> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- West Texas Intermediate WTI*. (January 2020). *Countryeconomy.com*: <https://countryeconomy.com/raw-materials/crude-oil-wti> adresinden 29 Ocak 2020'de alınmıştır.
- Wilkinson, T., & Megerian, C. (2020, January 3). *Trump says he ordered the strike that killed an Iranian general "to stop a war" - Los Angeles Times*. Los Angeles Times. <https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-01-03/iran-vows-harsh-reponse-after-general-killed-us-airstrike> adresinden 5 Ocak 2020'de alınmıştır.